

BRUSSEL STEDENBOUW EN ERFGOED

Directie Monumenten en Landschappen

De Heer T. WAUTERS

Directeur

CCN-Vooruitgangstraat 80 - bus 1

1035 Brussel

U/ref. : DS: 04/PFU/545549
DML: EdS 2043-0075/07/2014-320 PU

O/ref. : AA/AH/BXL10024_618

Bijlage : 1 dossier

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : BRUSSEL. Aanvraag tot unieke vergunning m.b.t. de restauratie van de noordgevel van de Sint-Katelijnekerk. Eensluitend advies van de KCML.

Dossier behandeld door E. de Sart, DML, en M.-Z. Van Haeperen, D.S.

In antwoord op uw brief van 2 maart 2018 met bovengenoemde referentie, sturen wij u het **eensluitend gunstig advies onder voorbehoud** dat onze Commissie tijdens haar vergadering van 7 maart 2018 uitgebracht heeft over hoger vermelde werken.

De Sint-Katelijnekerk dateert van 1854-1874 en werd ontworpen door architect Joseph Poelaert. Ze werd gebouwd op het gedempte Sint-Katelijnedok, ter vervanging van haar barokke voorganger waarvan uitsluitend de toren bewaard bleef. Deze ruime, driebeukige kruiskerk vormt een merkwaardig, eclectisch bouwwerk met een gotische structuur en renaissance-ornamentiek, samen verwerkt tot een expressieve architectuurvorm.

De Sint-Katelijnekerk werd als monument beschermd bij besluit van 7/12/1981.

HISTORIEK VAN HET DOSSIER EN HUIDIGE AANVRAAG

Hoewel de restauratie van de kerk sinds 1975 gepland was, startten de werken pas eind jaren 1990 met de vernieuwing van het dak. Recent werd fase 2 afgerond, te weten de restauratie van de westgevel en van de aansluitende zijtraveeën van de noord- en zuidgevel (eensluitend advies KCML 27/06/2007, vergunning 22/07/2008, uitvoering 2011-2013). Bij deze gelegenheid werden ook de hekkens van de westgevel gerestaureerd en verplaatst (advies KCML 18/07/2012, vergunning 15/01/2013).

De voorliggende 3de fase betreft de restauratie van de noordgevel - met de glasramen - en de aanleg van het voetpad en van de groenzone aan de voet van de gevel. Het shadebeeld is gestaafd door de fotogrammetrie en de diagnose-nota, toegevoegd aan de bouwaanvraag.

ADVIES KCML

De KCML gaat akkoord met de conserverende restauratiefilosofie die voor de gevel vooropgesteld is, temeer daar ze stoelt op de restauratie-ervaring van de rechter travee van de noordgevel, behandeld tijdens fase 2. Dit houdt in dat men de huidige verweringsgraad van de kerk aanvaardt zonder het oorspronkelijke, onbeschadigde gevelbeeld te willen herstellen.

A/ Gevels

Bij de restauratie van de westgevel is gebleken dat de Gobertange steen oppervlakkig erg verweerd leek maar inwendig in vrij goede staat verkeert. Om die reden opteert fase 3 voor een meer conserverende aanpak: natuursteenherstelling en plaatselijke vervanging krijgen daarbij de voorkeur boven de vele steenvervangingen die bij de westgevel werden toegepast. De voorziene ingrepen zijn:

- reiniging d.m.v. onderbroken waterverstuiving of lagedruk wervelrotatietechniek,
- steenherstelling of -vervanging i.f.v. de bewaartoestand, steenverharding en hydrofuge van alle bewaarde en herstelde gevelelementen,
- smeedijzeren verankering van waterspuwers en balustrades vervangen door inox trekkers,
- versteviging van de lantaarntoren door integratie van een met de smeedijzeren hoofdwapening verankerd windverband; vervanging van de smeedijzeren wapening aan de voet van de lantaarn door inox,
- plaatsing van loden slabben op spuwvers, onder horizontale lijsten, balustrades, ... en van een waterdichting onder de natuursteenvloer van de gaanderij boven de dwarsbeuken,
- nazicht en herstelling van de houten toegangsdeuren van het inkomportaal, restitutie van het ontbrekende bronzen beslag, restauratie van het pleisterwerk,
- plaatsing van een duivenwering.

De Commissie brengt over deze ingrepen gunstig advies uit onder voorbehoud van wat volgt:

* Plaatselijke vervangingen en plastische natuursteenherstelling zijn gerechtvaardigd op uitdrukkelijke voorwaarde dat bij de steenherstelling de bestaande materie maximaal behouden blijft en de herstellingen worden uitgevoerd volgens de regels van de kunst (bijvoorbeeld met zinkchloridemortels, kalkmortels of zinkoxidemortels). Dit houdt o.a. in dat men – manueel, met steenguts of beitel – de schadeplaats uitdiept tot op de gezonde steen, maar niet verder, nadat de schadeplaatst onderzocht is op loszittende schilfers, scheuren en delen die wegens erosie elke cohesie verloren hebben.

* Het lastenboek bevat een post voor het maken van “mallen en afgietsels van sculpturale elementen”. Deze techniek kan slechts voor uitzonderlijke en weloverwogen toepassingen toegestaan worden, bijvoorbeeld voor kleine, beeldhouwde elementen of hoog gelegen en aan verwerking onderhevige delen.

* De steenvervangingen (in dezelfde steensoort en tot een minimum beperkt) moeten beslist worden in samenspraak met de DML en de lijsten van de te vervangen elementen moeten vóór de uitvoering door de DML goedgekeurd worden.

* Voor het parement moet men erop toezien uitsluitend die stenen te vervangen die een gevaar voor de stabiliteit van het geheel betekenen.

* Voor te vervangen sculpturale elementen dient men zeer nauwgezet te werk te gaan en dient men zich op weldoordachte referentiemodellen te baseren die eveneens op voorhand aan de DML ter goedkeuring moeten worden voorgelegd. Waar mogelijk moet men teruggrijpen naar de restauratie-

ervaring van de westgevel. De elementen die worden vervangen moeten zorgvuldig worden gedocumenteerd en opgeslagen.

* Consolidatie kan indien de toestand van de steen dit vergt en indien dit onontbeerlijk is voor het lange termijn behoud van de elementen.

* Tot slot dient ook het pleisterwerk van het inkomportaal maximaal behouden te worden en, waar nodig, identiek te worden aangevuld.

B/ Glasramen

- in situ restauratie van de metalen basisstructuur en van de zandstenen monelen,
- demontering van de binnenkaders,
- restauratie in atelier van de glas-in-loodpanelen (aanvullingen, herloden, ...),
- herplaatsen van de glas-in-loodpanelen in de behandelde metalen kaders, met nieuwe koperen roeden en inox glaslatten (met identieke sectie en zwart geverfd).

* De KCML aanvaardt de voorgesteld ingrepen aangezien ze gestaafd zijn door een degelijk vooronderzoek. Wel vraagt zij de individuele conservatiefiches van de glaspanelen, die men volgens het lastenboek zal opmaken bij de demontering en overbrenging naar het atelier, ter goedkeuring voor te leggen aan de DML.

C/ Voetpad en groenzone

Oorspronkelijk liep het voetpad tot tegen de gevel. De zones tussen de steunberen waren ingericht als perkjes en afgebakend met een smeedijzeren hekwerk. Eind jaren 1970 werd de groenzone rond de kerk echter verbreed en werd een 'veiligheidsperimeter' afgebakend met recuperatie-sierhekwerk. De huidige aanvraag beoogt een terugkeer naar de oorspronkelijke toestand d.m.v. naar oorspronkelijk model gereconstrueerd hekwerk, hoger dan de huidige hekkens en opnieuw tussen de steunberen geplaatst.

* Aangezien men op die wijze de historische toestand herstelt en het comfort van de voetgangerszone verbetert, brengt de Commissie over deze ingreep gunstig advies uit, onder voorbehoud het bestaande urinoir te behouden als een van de oudste, nog bewaarde voorbeelden van openbare sanitaire voorzieningen (dit lijkt het geval volgens de voorliggende plannen).

* Ook vraagt de KCML de Stad Brussel van deze gelegenheid gebruik te maken om het parkeren aan de voet van de noordgevel te verhinderen en zo het gezicht vanaf de Vismarkt op de beschermde kerk te herwaarderen.

Met de meeste hoogachting,

A. AUTENNE
Secretaris

Chr. FRISQUE
wnd. Voorzitter

kopie : GOB-DML : E. de Sart
GOB-DS : S. Buelinckx - cel unieke vergunningen

